

Teorik Yanaşma Kursu 5

Çıpa ile kıçtankara

YAZ BOYUNCA YANAŞMAYA ODAKLANDIK. BU DEFA TONOZ OLMAYAN İSKELEYE ÇIPAYLA YANAŞMAYI KONUŞACAĞIZ. ELBETTE, YİNE HER İHTİMALİ, HER HAVA ŞARTINI GÖZ ÖNÜNE ALARAK HAREKET EDECEĞİZ...

YAZI: SABİNE DEDEOĞLU-TAYFUN ÖZTUNA

Çıpa atma konusuna girmeden önce yanaşmaya hazırlanırken gözden geçirmemiz gerekenleri hatırlayalım

- ☞ Rüzgâr durumu
- ☞ İskeledeki derinlik
- ☞ Çıpa atma yerindeki derinlik
- ☞ İrgat testi (up/down ve manuel açma/kilitleme)

- ☞ Dümenci ile iletişim (Elle ya da sesle yapılacağı, hangi komutun ne anlama geldiği önceden konuşulmalı, zira yapılan hataların çoğu yanlış iletişimden

kaynaklanıyor)

- ☞ Halatlar ve usturmaçaların kontrolü
- ☞ Mürettebatın hazırlanması
- ☞ Yanaşma planı (dümenci mürettebata hareket planını anlatması)

Çıpa atma yeri

Sağlam bir yanaşma için çıpanın iskelenin en az dört tekne boy önünde zemine girmesini istiyoruz. Yani tekne 12 metreyse, iskelenin 52 metre önüne

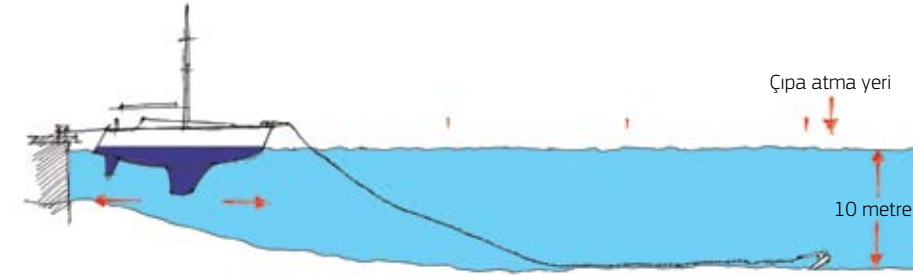

Sabine Dedeoğlu, Tayfun Öztuna

(teknenin boyu+12X3) çıpa atmak gerekir. İskeleden 52 metre uzaklıkta derinlik 10 metreyse, sizin en az 40 metrelik zincire ihtiyacınız var demektir. Daha derinse daha fazla...

Yanaşma

Çıpayı yanaşacağınız yerin tam karşısında atın. Komşuların çıparının yerlerini tahmin edip üstünde atmamaya çalışın. Eğer su berraksa başüstü elman diğer çıpayı dikkat ederek atmalı. Sizden

Şekil 1:

sonra gelen teknelere de çıpa atma şansı bırakın!

Eğer rüzgâr üstünden başka kimse gelmez diye düşünüyorsanız (sakin bir koysa vs.), sağlam tutsun diye çıpanızı bir miktar rüzgâr üstüne doğru atabilirsiniz. Ancak dikkat! Rüzgâr gece dönerse bu durum dezavantajlı da olabilir. Emin olun!

Rüzgâr yokken

Eğer rüzgâr, dalga ve akıntı yoksa tekneyi çıpa atmak isteyeceğiniz yere (A noktası) getirin ve durdurun. Gerekli uzunlukta demiri bıraktıktan sonra tornistan takın ve iskeleye doğru gidin. Ne çok yavaş (fazla zincir döker ve boşunu almak zorunda kalırsınız) ne de çok hızlı gidin (irgat zorlanır).

Pervane etkiniz kuvvetliyse tekneyi durdurmayın. Çıpanın duracağı yerden daha önce tornistan takip hareket halindeyken çıpayı atın. Derinlikten 2-3

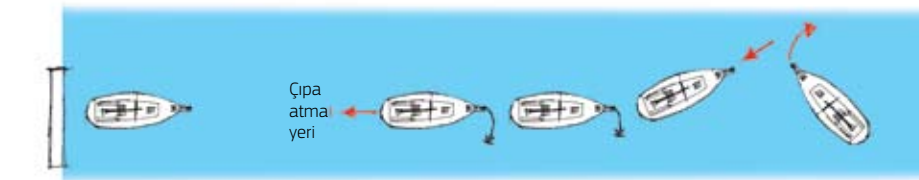
metre daha az zincir bırakın (mesela 10 metrelik derinliğe 8 metre zincir bırakın). Elektrikli irgatlar saniyede yaklaşık 1 metre zincir atıyor. Yanaşacağınız yere dümdüz yaklaşın.

Mükemmel yanaşma: Tekne iskeleden 1 metre uzaklıkta duracak ve zincir gergin olacak.

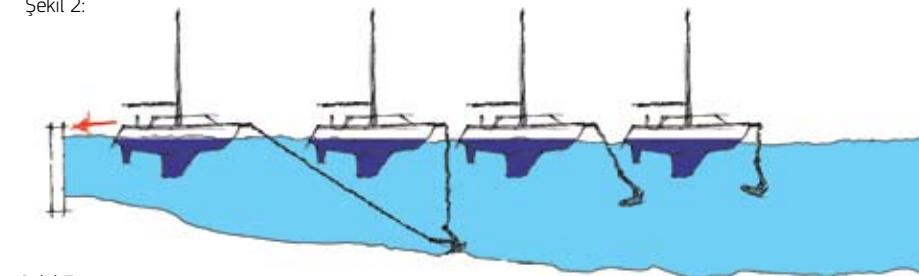
Zincir bol atılmışsa tekne yerine varmadan zincir bırakmayı durdurun. Tekne yürümeye devam edince zinciri takip edin. Zinciri germeden önce dökmeye devam edin.

Aklınıza bulunsun: Demircinin tecrübesi azsa, zinciri durmadan döksün. Sonuçta dümenci, iskeleye yaklaşırken motoru durdurabilir. Zincirin boşunu en son alırsınız.

Hata: Zincir erken gerginlerirse ve tekneyi erken durdurursa işler karışabilir (Yol alırken pervane etkisi başlar ve rüzgâr da varsa kıcı atar). İyi bir dümenci,

Şekil 2:

Şekil 3:

teknenin zincirin gerginliğinden dolayı yavaşladığını hisseder ve hem demirciye zinciri hemen bırakır hem de gaz verir ve tekneyi durdurmamayı başarır.

Tekneyi iskeleden 1 metre önce durdururken kış halatları atın ve döngel yapıp volta edin. Pasarellanın yerleştirilebileceği mesafeyi koyduktan sonra zincirin boşuna alın.

Rüzgâr arkadan gelirse

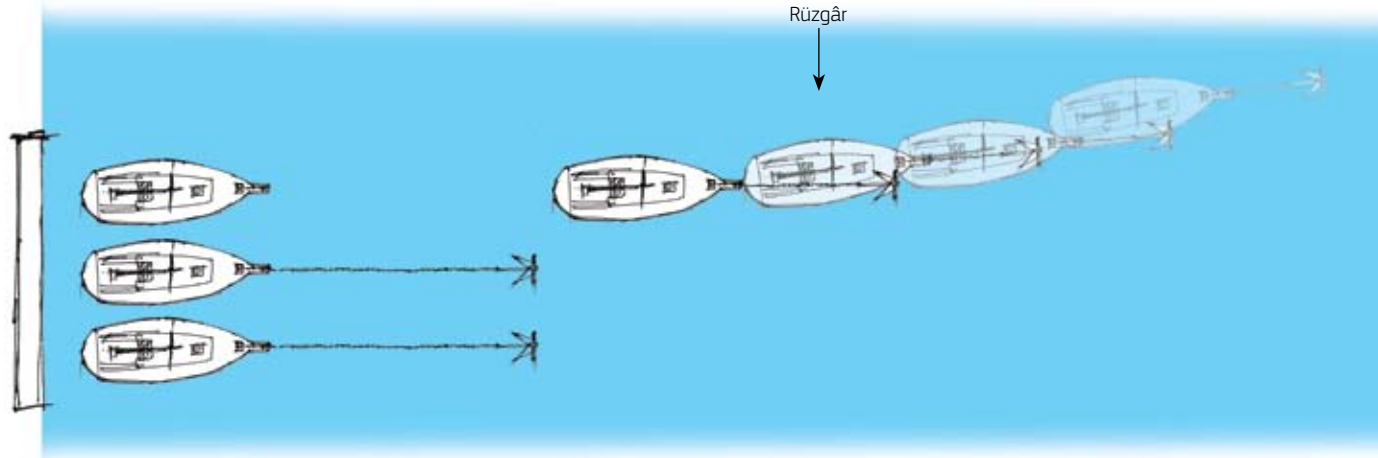
Bu durumda biraz daha gaz vermeniz lazım ama yine hızlı girmeye gerek yok. Tekneyi kontrol altına tutmak için yeterince hızlı olun. Rüzgâr arkadan geldiği için kış halatları tekneyi yerinde tutar, çıpa ve zincir de teknenin başını tutar.

Rüzgâr kafadan gelirse

Daha az gaz vererek yanaşın. Çok rüzgârda hiç ileri gaz vermeden dahi girebilirsiniz. Rüzgâr sizi çok hızlandırır bile zincir teknelerin hızı yavaşlatır.

Rüzgâr kafadan eserse çıpa ve zincirin görevi çok önemli. Çıpa tutmuyorsa (tarıyorsa) ve zincirin ağırlığı yetmiyorsa, teknelerin kış iskeleye ya da başı/kıcı komşu teknelere çarpabilir.

Emniyetli kalmak için çıpayı daha uzağa atın (zincirin tümünü kullanarak). Çıpanın zemine iyice girmesini sağlayın: Çıpa atarken ve zemine yaklaşırken hızınızı artırın (tornistan). Zincirin dökme hızı artmaya duyunca (çıpa iyi oturmuş demektir) tekrar hızınızı düşürün.

Şekil 4:

Rüzgâr yandan eserse

Yandan gelen rüzgârda çıpanız tutmayabilir. Yani seçtiniz yer çok da uygun olmayabilir. Başka bir yer bakın, bulamazsanız zincirinizi çok uzun tutun ve çıpayı zemin içine iyice gömerek atın:

Yanaşacağınız yerin rüzgâr üstünden ve çıpa atma yerinden biraz daha uzaktan tornistan gelmeye başlayın. Bir parça zincir atın (derinliğe göre, çıpa istemediğiniz bir yere takılmasın). Dümenci, teknenin başını zincir atma yerinden (normal şartlardaki) biraz önce döndürecek ve zincir atmaya devam ettirmeli. Demirci, teknenin başının ne zaman yanaşma yerinin tam karşısına geldiğini takip etmeli ve başka teknelerin çıpalarına dikkat ederek zincir atmalı. Tekne hızlı girdiği için zincirde fazla bolluk olmaz. O yüzden, yanaşma yerine birkaç metreye kadar durmadan zinciri dökün. Rüzgârüstü kıç halatı attıktan sonra, zincir dökmeyi hemen durdurun. Son ayarları yapın (kıç bağlama halatı ve zincirin uzunluğu).

Manuel ve elektrikli zincir atma

Hemen hemen her ırgatın manuel atma sistemi vardır. Yani bir yardımcı kol ile ya da vinç koluyla ırgatın yan kilidini açıp zinciri manuel dökebilirsiniz. Kol ile kilidi az sıkarsanız dökme hızı yavaşlar, iyice sıkarsanız da zincir dökmeyi

durdurur.

Dikkat! Zincir her tekneden kolayca manuel atılmıyor. Normalde zincir çıpanın ve kendi ağırlığından hızlı dökülür ama bazı teknelerin zincirliği küçük olduğu için, yukarıya çekerken zincir üst üste yığılır ve atarken de sıkışır. Bu durumda ya zincirin yukarıya alınmasına zincirlikten elle yardım etmelisiniz ya da manüelden vazgeçip yine elektrikle atmalsınız. Bu şekilde daha kolay ve belki daha hızlı yapabilirsiniz.

Çıpayı ilk defa manuel atacaksanız mutlaka bir deneme yapın.

Dikkat! Manuel atma kolunu sökmeden sakın elektrikli kumanda kullanmayın!

foto 1

ırgat dönünce kolu da döner ve bir yere hızla çarpar; sıkışabilir!

Zinciri dökerken veya çıkartırken elinizi zincirliğe sokmayın!

ırgata fazla yük binmesin diye halatı bosa tutarak (Bosa: Zincir kancası) koçboynuzuna volta edin ve zinciri biraz boşaltın. Bosa, zincirin bakla büyüklüğüne göre satılır.

Demirin fazla uzaktan atılıp zincirin kısa gelmesi halinde

Zinciri yukarı almadan, tekneyi birkaç metre dışarı çıkartın ve hızlı bir şekilde tornistan yanaşın. Genellikle zemin üzerine döşenmiş zinciri motor gücüyle gerekerek birkaç metre kazanabilirsiniz. Hala kısa geliyorsa, zinciri çekip bu defa

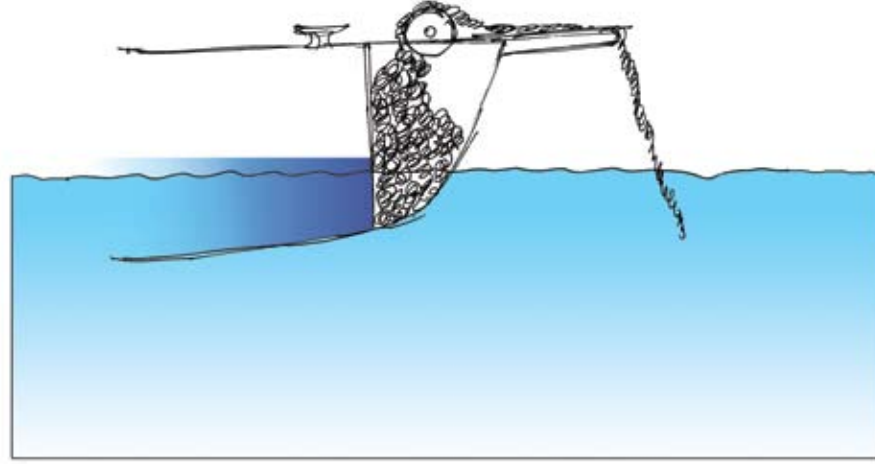

Şekil 5

foto 2

Şekil 6:

uzaktan, daha hızlı demir atmaya çalışın. Bir daha tutmazsa belki de başka bir yer seçmelisiniz. Öyle bir alternatifiniz yoksa bütün zinciri dökmeye çalışın ve yan tekneden koltuk halatı isteyin, teknenin kıçına bir-iki tane sağlam usturmaça bağlayın. Gece rüzgâr bekleniyorsa, çıpa için vardiya planlayın.

daha yakından atacaksınız.

Eğer zincirin sonuna bir halat eklenmişse

Atarken genellikle problem olmaz ama yük binen halat ırgat tarafından çekilirken vinç içinde kayabilir. Bu durumda elle yardım etmeniz gerekebilir. Gecelemek için ırgatın halatı tutacağına güvenmiyorsanız, halatı koçboynuzuna volta edin ya da yardımcı bir halat bağlanın.

Çıpa attıktan sonra dalıp durumu kontrol edin (çıpa iyi gömülmüş mü, başka bir zincir ya da çıpa çıparız vermiş mi, zinciri çekerken dikkat edilecek bir şey var mı (kayalık, başka bir teknenin çıpası)?

Zemine uygun bir çıpanız (Bknz. Sayı 94, Temmuz 2011) yoksa mutlaka zinciri uzun atın. Eğer gece rüzgâr bekleniyorsa ve yandaki tekne sizden uzunsa, bir koltuk halatı almayı rica edin.

Boşunu alırken zincirin tutmadığını fark ederseniz bir daha çıkın ve daha

malzeme olmasın (gözlük, bez, uzun saç)!

Çıpayla bağlı olduğunuz iskeleden ayrılma

Rıhtımdan ayrılırken görünürde bir problem yoksa motoru çalıştırın, kış halatı yavaş bırakın ve elektrikli ırgatla zinciri çekmeye başlayın. Irgatınız zayıfsa rölantide ileri vites verin. En doğrusu; zinciri gevşekken çekin ve dümdüz çıkın. Zincirin duruşunu başüstündeki kişi daha kolay görür. Teknenin hızı ve yönü baştan belirlensin.

Zincirliğine dökülen zinciri takip etmeyi unutmayın. Zincir tepe oluşturursa ve kendi düşmezse zincir ırgatın altında sıkışabilir. Bazı teknelerde oluşan tepe, ırgattan gelen baklaları aşağıdan itip ırgattan atabilir.

Zincir sıkışıyorsa zinciri biraz geri salın ve zincirlikteki tepeyi elle ya da bir kolla itin. Sonra çekmeye devam edin. Eğer zincir vinçten atlamışsa ayakkabınız sağlamsa, hızlı düşen zincirin üstüne ayağınızla basın ve durdurun. Sonra baklaları tekrar elle ırgata takın ve devam edin. Eğer zincir çok hızlı boşalıyor (çıpa yerden ayrılmışsa ve su derin) zincirin düşme hızının azalmasını bekleyin. Çıpa yere değdikten sonra durdurabilirsiniz. Kendinize dikkat edin!

Rıhtımdan ayrılırken çok hızlı gitmeyin.

Belki sorarsınız; tonoz olan yere çıpa atılır mı?

Rüzgâr çok esiyorsa çıpa yanaşırken avantajlı olur. Eğer zinciri bol atmazsanız teknenin başını daha sağlam tutabilirsiniz ve yandan gelen rüzgârdan daha az etkilenirsiniz. Hava iskeleye doğru ya da yandan sert esiyorsa, zinciri bol bırakmadan çıpa atarsanız teknenin başını daha sağlam tutabilir ve yanaşacağınız yere daha dik girebilirsiniz.

Tonoz halatına güvenmiyorsanız hem çıpa atıp hem de tonozu bağlarsınız.

Çıpanız tonoz taşlarına veya tonoz zincirlerine kolay takılabilir. Gerekmeyorsa tonozlu yerlere çıpa atmayın (Ertesi gün uğraşacaksınız).

Çıpaya tripline takarsanız, çıkış için faydalı olabilir (Ayrıntılarını aşağıda anlatacağız).

Dikkat! Çıpayla iş yaparken mutlaka eldiven ve ayakkabı giyin!

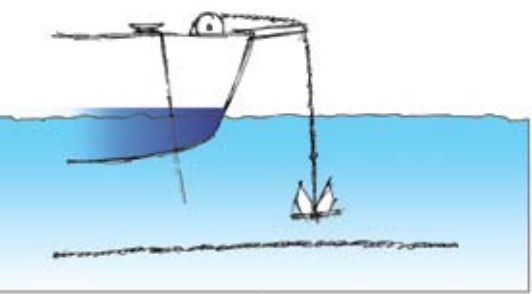
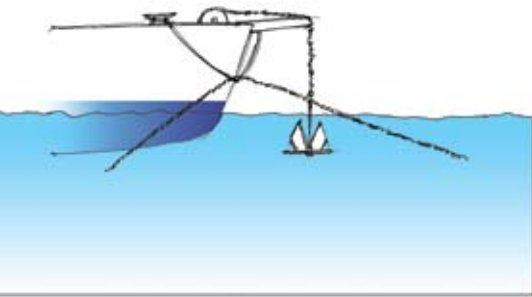
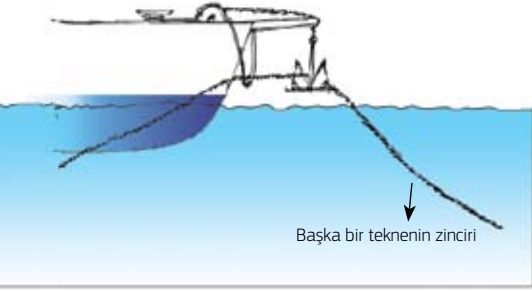
Zincir çekerken elinizi sokmayın. Irgata yakın olursanız boyunuzda sallanan

TAKTİK ■

Zincir üzerinde giderseniz hem teknenin gövdesine zarar verirsiniz hem de pervanesini zincire çarpabilirsiniz. Bu şekilde pervanesini düşürenler bile oluyor, dikkat!

Ayrılrken rüzgâr varsa ve yandan esiyorsa durum tabii ki biraz farklı.

Rüzgârüstü kıç halatı kontrollü bırakıp

Şekil 7:

zinciri çekmeye başlayın. Döngel halatı bitince, bir kişi iskeleden halatı kontrollü bırakmaya devam etsin. Öyle biri yoksa ve rüzgâraltında bir tekne varsa rüzgârüstü kıç halatı biter bitmez gaz vererek teknenizin kıç diğer teknenin başından ve zincirinden neta olana kadar yeterince hızlı bir şekilde çıkın. Demirci bu sırada çekmeye devam etsin.

Unutmayın! Kıç tarafın bir yere çarpma tehlikesi varsa, dümeni o tarafa kırarak kurtarabilirsiniz.

Çıpayı çekerken yaşanan problemler

Özellikle kalabalık yerlerde veya yandan estiğinde çıpa teknenin tam karşısında atılamayabiliyor ve o yüzden çıpalar üst üste geliyor. Yanaştıktan sonra mutlaka dalın ve çıpanızın durumunu ve etrafı kontrol edin. Eğer akşam yapamadıysanız, bu kontrollü iskeleden ayrılmadan önce yapın.

Eğer zinciriniz başka bir zincirin üstündeyse

İleri vitesli çıkın; zinciri gevşek tutun ve tam başaltında çekin. Eğer gergin çekerseniz çıpanız diğer zinciri yakalar ve takılır. Eğer diğer tekne sizden önce çıkarsa mutlaka teknede olun ve motoru çalıştırın. Çıkan tekne sizin zinciri kaldırıncaya, çıpanız muhtemelen tutmayacak. Teknenin kıç iskeleye çarpabilir. Kontrol etmek için; diğer

teknenin zincirinden kurtardıktan sonra zincirinizin boşunu alın. Çıpa tutmuyorsa çıkmak zorundasınız. Eğer ayrılmak istemezseniz, çıpayı yeniden sağlam atıp tekrar yanaşın.

Diğer teknenin ırgatının gücü sizin gergin olan zincir veya çıpanızı kaldırmaya yetmeyebilir. Çıkan tekneye yardım etmek için tam zorlandığı anda siz zincirinizi birkaç metre indirin. Tabii ki dümende gerekirse tekneyi motorla iskeleden uzaklaştıracak biri olmalı.

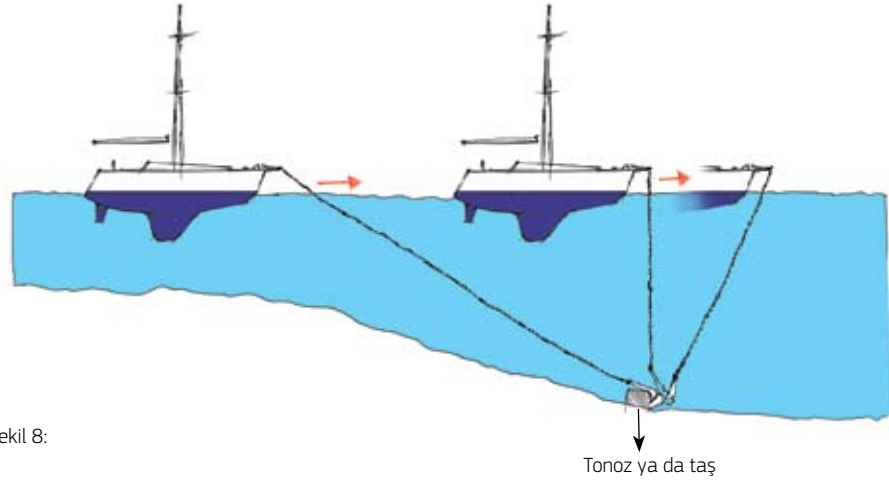
Diğer teknenin zinciri sizin üstünüzdeyse

Siz daha erken çıkmak isterseniz muhtemelen uğraşacaksınız. Diğer teknenin dümencisini uyarın. Zinciri boşaltmaya hazır olsun ve iskeleye çarpmasın diye teknesini kollasın.

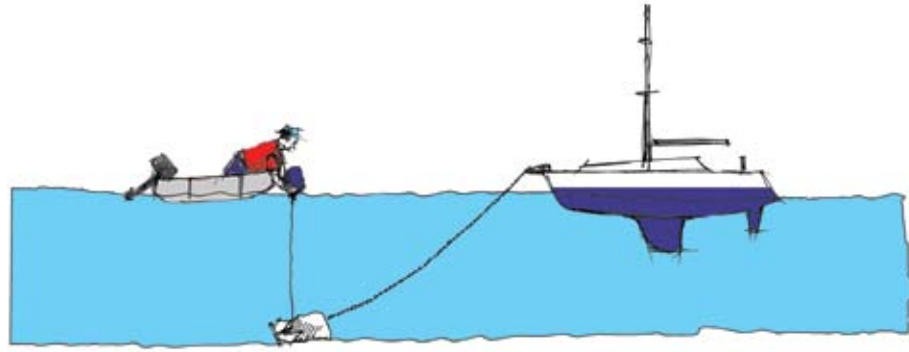
Rıhtımdan ayrılinca zinciri çekmeye başlayın. Takılan zinciri havaya kaldırın. Daha önce hazırladığınız bir halatı teknenin bir tarafından baş koçboynuzuna volta edin ve kakıçla diğer zincirin altına geçirin (Bunu yazmak kolay ama yapmak çok zor olabilir; özellikle rüzgârlı havada) ve teknenin öbür baş koçboynuzuna bağlayın. Şimdi kendi zincirinizi biraz indirin. Geçirdiğiniz ve bağladığınız halat diğer zinciri tutuyor. Çıpanızın diğer zincirden ayrılmasını sağlayın. Başarılı olursanız halatı bir koçboynuzundan çözün . Böylece halat

foto 3

Şekil 8:

Şekil 9:

bir tarafta açılır ve diğer zincir düşer. İnşallah bir daha çıpanıza gelmez...

Sizin zinciriniz altta olursa ve diğer tekne sizden önce ayrılırsa mutlaka teknenizde olun. Diğer tekne ayrılırken zinciriniz titremeye başlıyorsa mutlaka motoru çalıştırın ve diğer teknenin hareketlerini gözleyin. Eğer zincirinizi kaldırıyorrsa, yukarıda anlattığımız gibi çıpanın tutup tutmadığını kontrol edin.

Çıpalı yanaşmada başka bir problem

Çıpanız bir kaya/taş ya da tonoz bloğunun altına girip takılabilir.

Daha önce daldıysanız çıpanın en kolay nasıl çıkacağını görebilirsiniz. Genellikle çıpanın üçgen tarafı taş altına girer. Durum böyleyse tekneyi yavaşça çıpanın üstüne getirin ve zinciri gerene kadar çekin. İleri vitesle yavaşça çıpanın üstüne geçip 'öne' doğru çekmeye çalışın. Bu esnada ırgata ve onun altındaki

Yanaşmadan önce çıpanıza bir tripline bağladıysanız, o halatı bir şişme botla 'doğru yön' vererek çekin ve taştan ayrılın.

Eğer tripline yoksa ve demir inebileceğiniz derinlikteyse (tüplü ya da tüpsüz) dalın ya da bir profesyonel tüplü dalgıç bulun. Dalgıç aşağıda uğraşırken zincirinizi gevşetmeniz lazım. Eğer her ikisini de yapamadıysanız, küçük bir şamandıra ve derinliğe kadar uzun bir halat zincirin uçuna bağlanın ve hepsi denize dökün. Umarız, gezinize devam etmek için bir yedek çıpanız vardır...

Daha sonra bir dalgıçla dönüp çıpanızı kurtarabilirsiniz. Ancak unutmayın! Denizdeki malzeme, deniz hukukuna göre bulan kişiye aittir. Yani başka biri çıpa ve zincirinizi sizden önce çekerse yapabileceğiniz bir şey yok!

Quick Control Panel/Havuzluktan zincir atma kumandası

Biz eğitimci olarak, çıpa bırakırken ve özellikle çekerken, tek başınıza denize çıkmamanızı ve bir kişinin mutlaka başüstünde olmasını istiyoruz. Ama tavsiyemize rağmen tek başında çıkıyorsanız, zincir atmayı havuzluktan kumanda edebilmek için bu yardımcı aleti alabilirsiniz. En güzel tarafı; dümendeyken kaç metre zinciri atıldığını ya da çekildiğini havuzluktan görebilmeniz.

foto 4